

KRYSTYNA WOJTCZAK

Habilitacje w Polsce Ludowej. Część 2. Warunki i przebieg habilitacji w prawie o stopniach i tytułach naukowych

Streszczenie

W Polsce Ludowej przewody habilitacyjne zakończone nadaniem stopnia naukowego po raz pierwszy wprowadzono ustawą z 1958 r. o szkolnictwie wyższym. Przewidziany nią stopień naukowy docenta zachowano ustawą z 1965 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym. Od 1968 r. wprowadzono nią też nowy stopień naukowy – doktora habilitowanego. Od tego rozwiązania nie odstępiono w kolejnych aktach prawnych, obowiązujących zarówno do 1990 r., jak i w latach następnych reform. Charakteru wdrożonych w latach 1965–1990 przemian nie cechowała niezmiennosc rozwiązań. Zmiany wskazane ustawą z 1965 r. i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi dotyczyły: (1) dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, w zakresie których mogły być nadawane stopnie naukowe docenta/doktora habilitowanego; (2) warunków stawianych przed instytucjami (szkoły wyższe, jednostki typu naukowo-dydaktycznego, placówki naukowe PAN oraz instytuty naukowo-badawcze) dla nabycia prawa do ich nadawania; (3) ustalania wykazami instytucji uprawnionych do nadawania tych stopni naukowych. W żadnym razie zmian ówczesnie przyjmowanych rozwiązań nie wyznaczała cezura datowana zastąpieniem stopnia naukowego docenta stopniem naukowym doktora habilitowanego. Przeciwnie, gros zmian, od 1985 r. politycznie i prawnie zaostrożonych, dyktowały względy pozaprawne, ograniczające autonomię szkół wyższych, w tym w zakresie nadawania stopni naukowych.

Tej tendencji podlegały także warunki wszczęcia przewodu habilitacyjnego i jego przebiegu. Od 1985 r. po raz pierwszy od kandydata wymagano wykazania nienagannej postawy obywatelskiej. Do tego roku większość czynności objętych tym przewodem podejmowały komisje powołane przez rady (wydziału, naukowe), natomiast począwszy od 1985 r. wszystkie czynności podejmowane w tym przewodzie leżały w gestii właściwej rady, aczkolwiek ta mogła niektóre z nich powierzyć powołanej przez siebie komisji. Ustawa z 1965 r. w brzmieniu pierwotnym zrezygnowała z wykładu habilitacyjnego jako jednego z istotnych elementów oceny kandydata do stopnia naukowego, do którego powrócono w 1985 r.

Słowa kluczowe: stopień naukowy docenta – stopień naukowy doktora habilitowanego – warunki stawiane kandydatom w przewodach habilitacyjnych – warunki stawiane instytucjom wnioskującym o nadawanie tych stopni naukowych – właściwe organy